

רוצים להגדיל את הטקסט? חפשו את סימן ה + למעלה

ד"ר מריאנה רוח-מדבר, ראש החוג, בעיר העתיקה של צפת צילום: ירון קמינסקי, "הארץ"

התנועה האנטי-כיתתית בישראל (מאת ד"ר מריאנה רוח-מדבר, ראש החוג)

"התנועה האנטי-כיתתית" (באנגלית ACM, קיצור של Anti Cult Movement) הוא כינוי לקבוצות הנאבקות בתופעות דתיות עכשוויות. התנועה האנטי-כיתתית מכנה תופעות אלה "כתות", מונח שמעורר בדרך כלל אסוציאציות שליליות בציבור, ואפילו פאניקה ציבורית. מה שמפתיע בתנועה האנטי-כיתתית הוא הברית שנוצרת בה בעולם, וגם בארץ, בין "דתיים" (כמו ארגונים כנסייתיים בעולם או ארגון "יד לאחים" בארץ), לבין "חילוניים" (כמו פסיכיאטרים או התנועה הקיבוצית). לאחרונה, התנועה האנטי-כיתתית בישראל נעשתה פעילה מאד ויוזמת "רעש" תקשורתי וגם פעילויות במסגרות אקדמיות. מה שחשוב לציין הוא שהשיח של התנועה האנטי-כיתתית הוא בדרך כלל פסיאודו-מדעי. תוך ניצול מקרים קיצוניים וידועים למשמה (למשל פרשת גואל רצון), הם מציגים מונחים כמו "שטיפת מוח" (brainwashing) או "שליטה תודעתית/הכרתית" (mind control), שאין להם בסיס מדעי אמיתי, אבל מצליחים להשפיע..."

ב-2011 התפרסם בהשפעת התנועה האנטי-כיתתית בישראל, דוח חריף של משרד הרווחה והשירותים החברתיים בישראל על "כתות". קבוצה של עשרות חוקרים מכל שדרות האקדמיה הישראלית הביעה מחאה במכתב תגובה שנשלח לשר בעקבות פרסום אותו הדוח. המכתב קבל על שהדוח אינו נאמן לשיח המדעי, והביע דאגה לחירות הפולחן והפולורליזם הדתי בישראל. אבל הדוח לא נגנז. בתגובה לפעילות האנטי-כיתתית הבינ"ל קמו גופים אחדים ביוזמה ובפיקוח אקדמיים כדי לאסוף מידע אמין על תופעות דתיות חדשות. למשל, בבריטניה הוקם גוף בשם INFORM, ביוזמת פרופ' איילין בארקר, ובתמיכת הממשלה והכנסיות העיקריות שם. בישראל טרם הוקם גוף כזה.

על התנועה האנטי-כיתתית ועל יחסי הכח החברתיים והאינטרסים שקשורים בתופעה זו, נרחיב עוד במסגרת הקורס "מבוא לרוחניות עכשווית" שייילמד בשנת הלימודים הקרובה בסמסטר א'. מרצת הקורס היא ראש החוג למיסטיקה ורוחניות, ד"ר מריאנה רוח-מדבר, שהתמחותה היא בחקר רוחניות אלטרנטיבית עכשווית.

ידין במכון ון-ליר בירושלים על התגובה ל"כתות" בישראל

רוצים לדעת עוד ?

- < הדף של ד"ר מריאנה רוח-מדבר באתר החוג
- < על התנועה האנטי-כיתתית בויקיפדיה
- < ד"ח משרד הרווחה והשירותים החברתיים בנושא "כתות" מ-2011
- < הקלטת וידאו של דיין במכון ון-ליר בעקבות הדוח, בהנחיית פרופ' יורם בילו, חתן פרס ישראל לשנה זו (כולל הרצאתם של מרצי החוג למיסטיקה ורוחניות – ד"ר מריאנה רוח-מדבר וד"ר אדם קליין אורון – גלגלו עד לדקה ה-56 בערך).
- < תומר פרטיקו מביא בבלוג שלו את נוסח מכתב התגובה של האקדמאים
- < האתר של מרכז INFORM בבריטניה

מלגות החוג למיסטיקה ורוחניות

מלגות ייחודיות – הקודם זוכה

החוג למיסטיקה ורוחניות פתח את שעריו להרשמה עם בשורה אביבית טובה מאד! הועמדה לרשות החוג כמות מצומצמת של מלגות ייחודיות למקדמים להירשם. חלקן כבר הוקצו לנרשמים הראשונים, ונותרו מלגות אחדות. המלגות מיועדות לתלמידי/ות החוג בלבד. הראשונים שישלימו את תהליך ההרשמה יוכלו להגיש מועמדות לוועדת המלגות של החוג. הזכייה על בסיס – הקודם/ת זוכה (לפרטים נוספים ולתקנת המלא, [צרו קשר...](#))

מלגות נוספות

כמובן, יש ששל מלגות שזמינות לסטודנטים/ות במכללה האקדמית צפת – פר"ח, משרד החינוך, מלגות סוציו-אקונומיות, מלגות הצטיינות, מלגות ללומדי בית המדרש של המכללה ועוד. [\(על המלגות, ראו עוד כאן\)](#)

סנסכנים? קבלו פטור מדמי הרשמה

אם אתם רוצים לחסוך גם את דמי ההרשמה, "יש מצב"... בואו ליום הפתוח שיייערך במכללה. לפרטים, [צרו קשר](#).

שקדיה בצפת. מכללת צפת שוקדת על פתיחת שעריו החוג למיסטיקה ורוחניות (צילום: יוני לזמביר)

גלגלו למטה להמשך האיגרת

הפילוסוף שהפך למיסטיקן... פרופ' לצרוס-יפה על המיסטיקן הצופי אלגזאלי

הנושא האיראני אינו יורד מהכותרות, אבל הנה פרספקטיבה אחרת על פרס. לפני כמעט 1000 שנה חי לו בפרס המיסטיקן הצופי אבו חאמד מחמד אלגזאלי. אלגזאלי היה פילוסוף רציונליסט, ש"חזר בתשובה" אל המיסטיקה, ונסק ביצירת חיבור יציב בין האסלאם האורתודוקסי לבין הצופיות. בהקדמה לספרו המתורגם לעברית ("הפודה מן התעייה והטעות והמוביל אל בעל העוז והמלכות", שדפס בהוצאת דביר בתל אביב, בשנת 1965), כותבת החוקרת המנוחה חווה לצרוס-יפה ז"ל כך (עמודים 17-16):

אלגזאלי ותלמידו, תחת השקדיה

"ייחודו של אלגזאלי אינו במקוריותו. אלגזאלי עצמו מזכיר כמה מן הספרים, שקרא והתרשם מהם. ידועים לנו מקורות רבים נוספים, אשר מתוכם שאב את רעיונותיו [...] אבל הוא גם איננו חסר מקוריות, והקורא בן זמננו מופתע מכמה רעיונות ומדרך הבעתם, אשר דומה שהקדים אלגזאלי בהם הוגים כדקארט, קאנט, פסקל, ברגסון, הוסרל ואחרים. כוחו הגדול הוא בבנין הרעיוני השלם שבנה ובדרך הגשתו לקורא. לבנות בנין רחני כזה אך אם יש בו סתירות וניגודים, יכול רק גאון, שבתחושה דתית עדינה מגלה מהו הראוי לפיתוח ולעיבוד ובחוש של פדגוג אמן מציין לו את מקומו במערכת הבנין המסובכת.

ועוד: בדמה לי שגדולתו של אלגזאלי היא גם בכך, שהקורא את דבריו אינו אדם חסר אמונה דתית רשמית, אשר יש בו שאיפת אמת להתעלות האדם, יבין את משמעות דברי אלגזאלי [...] כך גם כל דוד דודר, [...] כדורנו אנו, יכול למצוא בו מורה דרך לשלמותו הנפשית של האדם ולאשרו האמיתי. האין זו אחת ההגדרות של יצירה קלאסית – יצירה, שהיא בעלת ערכים בעיני עמים רבים ודורות רבים ונדמה, שלא תאבד את ערכיה לעולם? אך אף על פי שאלגזאלי מובן לבני עמים רבים, דורות ודורות שונים ביותר זה מזה, הרי הוא עצמו רחוק מכל נסיון לטשטש את גבולותיהן של הדתות ולערבב את תחומיהן.

מפי אלגזאלי אנו חוזרים ולומדים, שדתיות-אמת אחת היא בכל מקום, אך לא תצמח אלא במקום שיש בו שמירה נאמנה על מסורת אבות – לא מתוך שגרה או הליכה עיוורת בעקבות הדורות שקדמו, אלא מתוך עירנות ומחשבה עצמית."

תודה על הטקסט הזה שלוחה ל"ד"ר אליהו שטרן, המרצה שלנו לצופיות ואסלאם בחוג למיסטיקה ורוחניות.

ד"ר אליהו שטרן, מרצה לצופיות ואסלאם

שוקלים להירשם ללימודים...?

חושבים לפתוח פרק חדש בחיים? אל תשכחו לסגור את הפרק הישן.

טקסטים רחניים עכשוויים שאלה נלמד לנתח בלימודים לקראת תואר ראשון B.A. במיסטיקה ורוחניות:

תמיד חשוב לדעת מתי מסתיימת תקופה בחיים. אל תתקשקש להישאר בה מעבר לזמן הנחוץ, כי תפסיד את שמחת העתיד לבוא... סגור מעגלים, סגור דלתות, סגור תקופות בחיים. חשוב לתת לרגעים שהסתיימו לפרוח ללא חזרה אי אפשר לחיות בהווה תוך כדי געגועים לעבר. אי אפשר להמשיך לשאול, למה? מה שהיה היה, תן לעבר ללכת, להשתחרר ממך... לא תוכל להיות תמיד ילד, ולא תוכל להיות מתבגר לנצח, לא תוכל להמשיך לעבוד בארגון שאינו מעוניין בך עוד, ולא תוכל להמשיך בקשר שנכנס למבוי סתום עובדות ומעשים חולפים, צריך לתת להם להיעלם... לכן, חשוב להיפרד מזיכרונות, להחליף בית, לקרוע ניירות, לזרוק מסמכים... שינויים חיצוניים מסמלים תהליכים פנימיים של התגברות על הקשיים. לשחרר, ולהשתחרר.

בחיים צריך ללמוד להפסיד ולזכות. צריך להעביר דף ולחיות רק מה שיש לנו בהווה. העבר... עבר ואינו עוד. אל תצפה שיחזירו לך אותו... אם אתה מסתובב בחיים ומשאר "קצוות פתוחים" למקרה ש... לעולם לא תוכל להשתחרר ולחיות את היום בהנאה. אל תעכב אהבות שלא עלו יפה, אל תמשיך חברויות שנגמרו, אל תבנה על אפשרות לחזור (למה? לאן?), אל תבקש הסברים, על מילים שלא נאמרו, על שתיקות... תתמודד איתם, עשה מעשה עכשיו, או תן להם לפרוק פתוחים. תגידי לעצמך ש"מה שהיה לא יחזור", סגור את הדלת, תהפוך את הדף, סגור את המעגל. אתה לא תהיה אותו אדם, והסביבה לא תהיה אותה סביבה. כי בחיים שום דבר לא סטטי, הכל משתנה. בשביל השקט שלך, שחרר מה שכבר לא חלק מחייך.

(מילותיו של פאולו קואלו- מתוך ספרו "האליכמאי")

השחרור הוא תהליך למידה, ללמוד לסגור מעגלים... תזכור שזה רק הרגל להיות תלוי באיש או דבר, כאשר הם כבר לא חיוניים לנו. סגור מעגלים... מלא ריאיותך חמץ, תתנער, תשתחרר. יש הרבה מילים המבטאות שקט נפשי, יש הרבה מילים המבטאות להיות שלם עם עצמך, כל מילה שתבחר תעזור לך להתקדם. הלאה בשלווה. אלה חייך! בחר נכון!

גלגלו למטה להמשך האיגרת

אז איפה נפגשים ?

כולם כבר רוצים לדעת מה קורה כשאקדמיה ורוחניות נפגשות... אז החוג למיסטיקה ורוחניות משיק סדרת ארועים ברחבי הארץ.

פאנלים אקדמיים על נושאי רוחניות ומיסטיקה יתקיימו ברחבי הארץ, במרכזי תרבות ורוח, ויהיו פתוחים בחינם לקהל הרחב.

והארוע הראשון... יתקיים בנווה שטר בתל-אביב-יפו (רח' שלוש 42 פינת אילת, נווה צדק), ביום ה' בערב, 25/04/2013, עם זריחת לבנת אייר במילואה, 19:30—21:30.

הדמוקרטיזציה של תורות הסוד בקבלה וברוחניות העכשווית

מוזמנים גברים ונשים, מתחת לגיל 40, וגם מעל

לקראת ל"ג בעומר, ליל התגלות הסודות, יקיימו שלושה מרצים מהחוג למיסטיקה ורוחניות במכללה האקדמית בצפת דיון משותף בשלבים ובהיבטים שונים של תהליכי הסתרה והפצה של תורות סוד.

נווה שטר, תל אביב - נראה שם בקרב

מדוע ומתי שמרו את תורות הסוד בסוד?
מי הורשה ללמוד את תורות הסוד במסורת היהודית?
האם פופולריזציה של תורות סוד והפצתן להמונים פוגעת בתוכן? ואיך כל זה קשור לשינויים עכשוויים בזירת המיסטיקה והרוחניות?

ד"ר מריאנה רוח-מדבר

המכללה האקדמית צפת (ראש החוג למיסטיקה ורוחניות), אוניברסיטת חיפה מומחית ברוחניות עכשווית, ובמפגש שבין יהדות לבין אייג'

ד"ר רונית מרוז

אוניברסיטת תל אביב, המכללה האקדמית צפת מומחית בספרות הזוהר ובקבלת האר"

ד"ר אדם קלין-אורון

המכללה האקדמית צפת, האוניברסיטה העברית ירושלים, מכון ון ליר בירושלים מומחה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה של תופעות דתיות עכשוויות

הכניסה חופשית

ארוע נוסף יתקיים בפרדסיה (מרכז הפיס, רח' רימון 51), ביום א' בערב, 21:30—20:00, 05/05/2013

לתקשר עם האקדמיה

תקשור מכמה זוויות אקדמיות

שלושה מרצים מהחוג למיסטיקה ורוחניות במכללה האקדמית בצפת יקיימו פאנל המציג דרכים שונות לעיון אקדמי בתופעת התקשור עם ישויות ברוחניות העכשווית.

מהם המסרים הנפוצים בתקשור בישראל ובעולם?
האם אפשר ללמוד איך לתקשר, וכיצד?
האם התקשור מתיישב עם חילוניות?
כיצד מחקרים פסיכולוגיים מסווגים את תופעת התקשור?
למה יש יותר נשים מגברים בין המתקשרים?
מדוע מתקשרים מצלמים את עצמם?
איך הטכנולוגיה והאינטרנט משנים את עולם התקשור?
ועוד...

ד"ר מריאנה רוח-מדבר

ראש החוג למיסטיקה ורוחניות במכללה האקדמית צפת, ומרצה באוניברסיטת חיפה חוקרת תרבות וחוקרת דת, מומחית לרוחניות עכשווית אלטרנטיבית

ד"ר אדם קלין-אורון

מרצה במכללה האקדמית צפת, באוניברסיטה העברית ירושלים, ובמכון ון ליר בירושלים סוציולוג ואנתרופולוג של תופעות דתיות עכשוויות, כתב דוקטורט על תופעת התקשור בישראל

ד"ר לילה מור

מרצה במכללה האקדמית צפת חוקרת ויוצרת של קולנוע רוחני ושל רוחניות במדיה החדשים

הכניסה חופשית

רוצים להציע/להמליץ על מרכז מתאים לארועים הבאים? צרו קשר
רוצים להתעדכן בארועים העתידיים שלנו? המשיכו לעקוב אחרינו...

איפה היינו ומה עשינו ?

בכנס "חשיבה חיובית ליזמים ובעלי עסקים" של מט"י גליל מערבי (עכו, 17/3/13) הרצתה ד"ר מריאנה רוח-מדבר, ראש החוג למיסטיקה ורוחניות, על סלוגנים עם צליל רוחני במסעות פרסום עסקיים בישראל, בפני למעלה מ-400 משתתפי הכנס.

על מה בדיוק היתה ההרצאה? סלוגנים רוחניים בפרסומות מסחריות מתרבים בשנים האחרונות בישראל. יוגרט דנוה אימץ את הסיסמה "הכל מתחיל מבפנים", שהושקה יחד עם מוסיקת הרקע "Always look on the bright side of life". המים של נביעות הוכרו כטובים "לגוף ולנשמה" כאחד.

ספרינג קראה ללקוחותיה "תבוא טובע" והציגה פרודיה על המחזמר שיער. התוכי של בזק לבש חליפת זן מאסטר, וגילה את סודות האינטרנט לחיריים הטיבטיים שלו. האוניברסיטה הפתוחה הציעה לסטודנטים לבחור לעצמם עתיד מתוך מגוון אפשרויות, באמצעות פתיחה במעין קלפי טארוט וירטואליים בבאנרים פלאשיים באינטרנט... מה כל זה אומר? איך מתאימים סלוגנים וסמלים רוחניים למגזרים וקהלי יעד שונים? מי יכול להרשות לעצמו סלוגן רוחני, ומי נזהר מזיהוי של המותג שלו עם רוחניקות יתרה? מה אפשר ללמוד על החברה הישראלית ועל הרוחניות העכשווית בישראל מהפרסומות האלה?

גם ברדיו התעניינו במחקר הזה, ואם חשקה נפשכם להאזין לשיחתו של נתיב רובינזון ברשת ב' ("בשש", 17/3/13) עם ד"ר רוח-מדבר, [לחצו כאן](#).

ליום הפתוח של המכללה האקדמית צפת (14/3/13)

הגיעו הסטודנטים הראשונים שנרשמו לחוג, ושמחנו לקבל אותם. היפי במגוון

הסטודנטים שלנו הוא שיש ביניהם כאלה שמחפשים את הברגרות הישנה שלהם, בעוד אחרים בעלי תואר דוקטור. כולכם ברוכים הבאים בשערנו!

עוד לא למדתי די...

טקס מיסטי? מאגי? מכשפות? רוחניות נשית?... אולי סתם אופנה?
מה דעתכם? צפו בסרטון מפתיע על ידי [ליחצה כאן](#).

על הקשר בין **מדאם בלבאצקי**, מייסדת התנועה התיאוסופית,

לבין קבלה - בהרצאתה של החוקרת ד"ר **ג'ולי חיות**. ההרצאה הוצגה (באנגלית) בסדנת המחקר של מרכז גורן גולדשטיין למחשבת ישראל באוניברסיטת בן גוריון בנגב, ואפשר לצפות בה [כאן](#).

לזכרו של **הרב פרומן**, שחזונו היה הבאת שלום באמצעות שיח בין-דתי, אתם מוזמנים לצפות בסרטון המתעד [שיעור בספר 'הזוהר' שהתקיים לפני כשנה בהנחייה משותפת שלו ושל פרופ' ליבס יבדל"א](#).

כשסוף סוף עלה עשן לבן, התפלאתם שבחרו שוב אפיפיור נוצרי, ולא יהודי?! ספר המחקר "**האפיפיור היהודי**" מאת יוסף במברגר (הוצאת אוניברסיטת בר אילן) הוא בשילכם. עוד מידע [כאן](#).

אם קיבלתם את איגרת החוג מחבר/ה, ואתם רוצים לקבל את האיגרת הבאה ישירות מאיתנו, הירשמו [כאן](#)...

צרו קשר

חיברו אלינו בפייסבוק

מרכז המידע (רוני או נעמה) 1-800-344-544

שלחו לנו פנייה בכל נושא שהוא

קראו עוד [באתר החוג](#)